Blogi

Kuinka huolissaan multilateralismin tulevaisuudesta on syytä olla?

Kansainvälinen talous | 09.08.2019 | Anni Norring

KIRJOITTAJA

Anni Norring
Vanhempi ekonomisti

Heinäkuussa tuli kuluneeksi 75 vuotta Bretton Woodsin konferenssista, jossa luotiin järjestelmä, joka määritteli globaalin talouden pelisäännöt vuosikymmeniksi eteenpäin. Onko tästä maailmantaloutta ohjanneesta monenkeskisen yhteistyön hengestä enää mitään jäljellä?

Heinäkuussa tuli kuluneeksi 75 vuotta Bretton Woodsin konferenssista, jossa delegaatit 44 maasta sopivat Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian johdolla uuden talousjärjestelmän periaatteista. Vaikka toinen maailmansota oli edelleen käynnissä, Bretton Woodsissa pystyttiin luomaan järjestelmä, joka määritteli globaalin talouden pelisäännöt vuosikymmeniksi eteenpäin[1]. Onko tästä maailmantaloutta ohjanneesta monenkeskisen yhteistyön hengestä enää mitään jäljellä?

Kansainvälinen yhteistyö, multilateralismi, ei näytä voivan hyvin. Multilateralismin perinteisen tukijan, Yhdysvaltojen, nykyhallinto ei vaikuta olevan kiinnostunut tässä roolissaan jatkamisesta, mutta ei oikeastaan halua muidenkaan sitä tekevän. Protektionismin piti olla pois talouspolitiikan tekijöiden pöydiltä jo kauan sitten, mutta kauppasotajännitteiden vuoksi se on taas noussut kansainvälisen politiikan keskiöön. Kiina tuskin tulee saavuttamaan Yhdysvaltain toisen maailmansodan jälkeiseen hegemoniaan verrattavaa asemaa, vaikka sen taloudellinen painoarvo onkin kasvanut. Maailma on muuttunut moninapaisemmaksi ja multilateralismi vaikeammaksi.

Multilateralismi on ollut Bretton Woods -konferenssin juhlavuonna kansainvälisen keskustelun, akateemisen tutkimuksen ja mediahuomion keskiössä sekä useiden kansainvälisten konferenssien aiheena. Kesäkuussa esittelin tutkimustani Maailmanpankin järjestämässä ”Multilateralism: Past, Present, and Future” -konferenssissa. Heinäkuussa Ranskan keskuspankki ja valtiovarainministeriö järjestivät “Bretton Woods: 75 years later – Thinking about the next 75” -konferenssin. Molemmissa konferensseissa keskityttiin Bretton Woodsin perinnön

ymmärtämiseen, multilateralismin nykytilanteen kartoittamiseen ja tulevaisuuden pohtimiseen. Konferenssien keskusteluissa erottui selvästi muutama yhteinen teema.

Ensinnäkin nousi esiin käsitys siitä, että monenkeskinen yhteistyö on erityisen tärkeää nopeasti muuttuvassa maailmassa. Maailmanpankin tuore pääjohtaja David Malpass puhui molemmissa konferensseissa yhteistyön keskeisyydestä modernissa talousjärjestelmässä. Vaikka Malpass on aiemmin tunnettu multilateralismin kriitikkona, ei kummassakaan puheenvuorossa juuri kriittisiä äänenpainoja kuultu. Hän korosti sitä, että yhteistyöllä on voitu vastata haasteisiin ja saavuttaa vaurautta tavalla, joka ei olisi ollut yksittäisten maiden ulottuvilla. Pariisissa yhteinen viesti oli selvä jo avauspuheenvuorosta: ”Bretton Woodsin henkeä” ei pidä unohtaa, vaan yhteistyön tulisi olla kansainvälisen talouspolitiikan johtava periaate myös seuraavat 75 vuotta. Kummassakaan konferenssissa kukaan ei kyseenalaistanut multilateralismin tärkeyttä, mutta monet korostivat, että monenkeskinen yhteistyö on muuttunut paljon vaikeammaksi sirpaloituvassa maailmassa.

Toinen yhteinen teema liittyikin huoleen ja epävarmuuteen kansainvälisen yhteisön kyvyistä ratkoa monimutkaisia globaaleja ongelmia, kuten ilmastonmuutosta, protektionismin nousua, rahoitusmarkkinoiden riskejä tai äärimmäistä köyhyyttä. Maailmanpankissa nämä huolet tiivistyivät kiinnostavimmin professori Ngaire Woods puheenvuorossa. Hän argumentoi, että olemme siirtymässä sääntöperusteisesta multilateralismista strategisen kilpailun aikaan, millä hän tarkoitti lähinnä Yhdysvaltojen ja Kiinan välistä kilpailua resursseista, teknologiasta ja sääntöjen asettamisesta. Woods katsoi, että aivan kuten kylmän sodan aikana, Eurooppa on jälleen tullut sysätyksi sivustakatsojaksi supervaltojen kilpailussa. Pariisissa ruodittiin erityisesti kansainvälisen kaupan ja kauppapolitiikan tilannetta sekä Yhdysvaltojen toimintaa kriittisesti. Esimerkiksi tunnettu amerikkalainen taloustieteen professori Anne Krueger ehdotti, että kaikki muut maat voisivat perustaa uuden WTO:n jättäen hänen kotimaansa ulkopuolelle.

Kolmanneksi puhujat molemmissa konferensseissa olivat kovin yksimielisiä keinoista, joilla multilateralismiin perustuvan talousjärjestelmän eduista saataisiin nauttia myös tulevina vuosikymmeninä. Itsenäisen akateemisen tutkimuksen ja historiasta oppimisen sekä näihin perustuvan rationaalisen politiikan nähtiin olevan avainroolissa. Puhujat muistuttivat, että akateeminen tutkimus voi tarjota paljon keinoja, joilla kansainvälisen yhteistyön onnistumisen edellytyksiä voidaan parantaa. Esimerkiksi peliteoria voisi auttaa neuvotteluasetelmien suunnittelussa ja laadukas tilastotieto kertoa globalisaation todellisista vaikutuksista. Tasa-arvoisempaa ja maailmantalouden nykyvoimasuhteet paremmin huomioon ottavaa ”uutta multilateralismia” sekä talouskasvun tuomien mahdollisuuksien ja rakennemuutosten aiheuttamien haasteiden tasaisempaa jakamista peräänkuulutettiin Atlantin molemmilla puolilla.

Kuinka huolissaan multilateralismin tulevaisuudesta kannattaisi olla? Tähän kysymykseen vastaaminen ei ole ihan yksioikoista. Huolenaiheita ja riskejä riittää: populismin ja protektionismin

yleistyminen on suorastaan häkellyttävää, kansainvälisen kaupan kasvu on hidastunut ja WTO:n toimintaedellytysten umpikujaan ei odoteta mitään helpotuksia. Toisaalta aihetta on myös optimismiin: kansainvälinen yhteisö on selvinnyt suurista murroksista aiemminkin, kuten IMF:n David Lipton korosti puheessaan Pariisissa. Vaikka Bretton Woods -järjestelmä romahti vuonna 1971, on ”Bretton Woodsin henki” säilynyt kansainvälisen yhteistyön keskiössä jo 75 vuotta. Vaikka multilateralismin tulevaisuudesta on syytä olla huolissaan, on vaikea nähdä perusteita epätoivolle. Washington DC:ssa ja Pariisissa tuli selväksi, että kansainvälisen yhteistyön tilasta kantaa huolta laaja joukko vaikutusvaltaisia ihmisiä. Jos multilateralismi todella on henkitoreissaan, ei se ainakaan joudu parantelemaan haavojaan yksinäisyydessä.

Asiasanat

Bretton Woods, kansainvälinen yhteistyö, maailmantalous